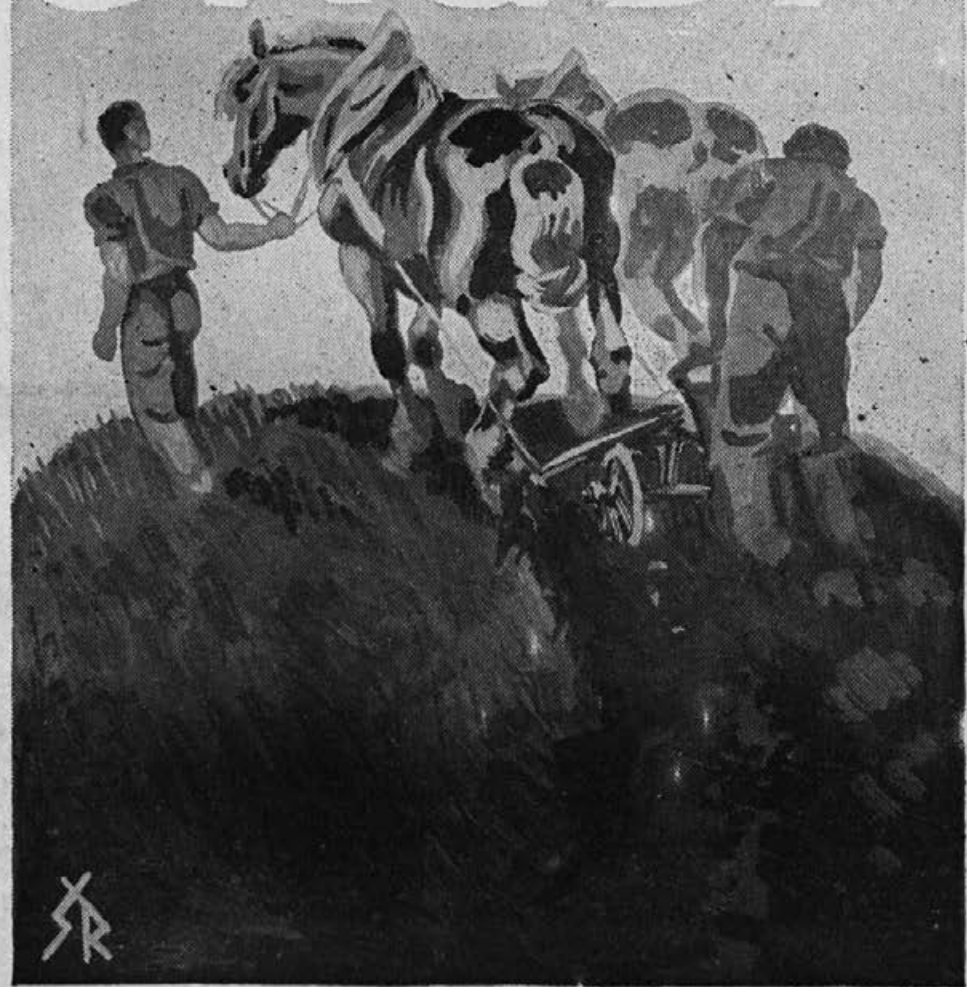

GRUDA

Mesečnik za kmetsko prosveto

VSEBINA

Klemen Trdin: Mlatiči (pesem). — Josip Udovič, ml.: Kmetški dom je temelj. — -ek: Zanimivosti iz Bolgarije. — Nove dobrote — za stare sirote. — Kmetška zavest se budi in raste! — Jože Kač: Naša pot je prava. — Alojz Šavora: Izlet v Varaždin. — Razlaga tujih besed. — † Tovariš-borec Franc Tomažič. — Odmevi iz naših vasi. — Stjepan Radić (s sliko). — Radić govori... — Peter Rupar: Mreža bele groze (roman). — Konzerviranje sočivja, sadja in zelenjave. — Za prosti čas.

Mesečnik za kmetško prosveto / Izhaja vsak mesec / Celoletna naročnina *Din* 25.—; za člane Društev kmetških fantov in deklet, za katere pobere in skupno vplača naročnino društvo, kjer so včlanjeni, *Din* 20.— / Posamezna številka *Din* 2.50 / Rokopisov ne vračamo / Vse, kar se tiče uredništva, pošiljajte na naslov: UREDNIŠTVO »Grude«, Ljubljana, Tavčarjeva ulica 1 / UPRAVA je v Ljubljani, Tavčarjeva ulica, kamor pošiljajte naročnino, oglase in reklamacije (pritožbe)

Izdaja Zveza kmetških fantov in deklet; za uredništvo odgovarja Ivan Albreht, oba v Ljubljani
Tiska Tiskarna Slatnar, d. z. o. z. (Vodnik in Knez) v Kamniku

Uredništvo obvešča

E. M. Z. Hvala za poslano! Polagoma pride vse na vrsto.

T. L. M. Kar se Ti zdi primerno za »Grude«, pošlji. Bomo pregledali in po možnosti objavili.

A. T. C. Za to številko prepozno. Pride na vrsto prihodnjic.

Našim čitateljem. Mnogo gradiva smo morali odložiti za prihodnjic.

Popravek

V zadnji številki »Grude« se nam je v članku »Pranje perila« na str. 110. v 10. vrsti pripetila neljuba pomota. V stavku: »Če je voda mehka... ni mišljen Radion, temveč neko drugo, po imenu slično pralno sredstvo.

Uredništvo.

Pred setvijo ozimin ne pozabite gnojiti **z nitrofosom**

na težji zemlji ozir.
na lažji zemlji

**z n i t r o -
f o s k a l o m**

Kdor še strnišča ni zaoral, naj ga
poprej potrosi

**z a p n e n i m
d u š i k o m**

100 kg na kat. jutro, ki razkuži tla,
uniči plevelin
povzroči hitrejše
razpadanje strnišča,
slame in plevela v
h u m u s !

Omenjena gnojila
izdeluje in dobavlja

**TVORNICA
ZA DUŠIK
D. D. RUŠE,
V RUŠAH**

GRUDA

M E S E Č N I K Z A K M E T S K O P R O S V E T O

8.

AVGUST 1937.

XIV.

Klemen Trdin:

Mlatiči

Pika, pok! Snop na snop.
Trd je cep, prah v očeh.
U hiši je pa kup otrok!
Pika, pok!

Pika, pok! Črn bo kruh.
Dolg na vratu, davke plačaj
in poslušaj ženin jok. —
Pika, pok! —

Pika, pok! Hej, mlatiči!
Šli bi s cepci, da bi primlatili
si pravico žuljev naših rok!
Pika, pok! Pika, pok!

Josip Udovič ml.:

Kmetski dom je temelj

Zadnje čase veliko razpravljajo o naši slovenski kulturi. Kot vedno, tako tudi sedaj prednjači meščanstvo,* ki hoče, da sprejme ves narod njihove nauke o kulturi za svoje. Zato je potreba in tudi naša dolžnost — ne da molčimo — temveč, da povemo, kaj mislimo.

* Meščanstvo je tista skupina mestnih ljudi, ki ima svojo posebno miselnost, ki je fisto nasprotna n. pr. kmetski miselnosti. Lahko imamo tudi na vasi ljudi, ki so po svoji miselnosti meščani in spadajo k meščanstvu, kakor so lahko v mestu ljudje, ki so naše, kmetске miselnosti.

O vrednosti kulture se dobro zavedamo in smo trdno prepričani, da more le ona dvigniti naše notranje življenje. Zato je razumljivo, da se hočemo tudi mi kulturno dvigniti.

Ravno tukaj pa se naši cilji in stremjenja močno križajo z meščanskimi, ki hočejo, da ostanemo večni sužnji, nesamostojni, razdruženi. Meščanstvo, ki nam hoče vsiliti svoja naziranja, je vedno živelo daleč od vasi in ni moglo, niti hotelo doumeti njenih potreb. Nasprotno! Stremljenje meščanstva je slo in gre vedno za tem, da vsili vasi svoje nazore

in da mu je vas pokoren hlapec. To se vidi v gospodarstvu, politiki, pa tudi v kulturi.

Vsi iz kmetskih so domov . . .

Mi se moramo temu odločno upreti. Vedno je bila vas tista, ki je dajala našemu narodu kulturne delavce. Primož Trubar, ustvaritelj slovenske književnosti, je bil kmetski sin. Tudi ostali niso iz mest, temveč so jim tekle zibelke v preprostih kmetskih hišah in jih je zibala kmetska mati. Mi smo in tudi moramo biti na to ponosni.

Vas je dajala in še daje mestu vse najboljše materialne (gmotne) in kulturne dobrine. Kakor se gmotno bogastvo kopiči v mestih (industrijskih podjetjih, bankah, kapitalističnih družbah itd.), prav tako je tudi skoraj vsa kultura v službi meščanstva (časopisi, književnost, glasba, stavbarstvo, slikarstvo, gledališča itd.), ker služi večjidel meščanstvu in izraža tudi meščansko miselnost.

Mi smo jedro

Slovenski kmet je v sto- in stoletjih ohranil v borbah svoj kmetski dom in s tem slovenski jezik in kulturo. Slovenska vas je dajala in še daje narodu kulturne delavce. Delavne roke slovenskega človeka ustvarjajo materialne dobrine, od katerih živijo drugi stanov. Samo vas in kar živi v njej, je v svojem jedru še zdravo. Od tu in nikjer drugje črpajo življenjski sok vsi, ki živijo izven nje. Iz nje so ga črpali naši veliki možje. Zavedamo se, da je rešitev v nas samih. Iz te zavesti raste naša velika moč, ki nas usposablja in vzpodbuja, da se borimo za boljše pogoje našega življenja.

Kmetski domovi naj bodo tudi v bodoče zvesti čuvarji naše kulture. Zato se moramo boriti proti vsemu gospodarskemu izkoriščanju vasi od strani nekaterih gosposkih, meščanskih stanov, strank in raznih ustanov, bank, kapitalističnih podjetij itd. Boriti se moramo tudi za kulturni dvig naših vasi. Vsi se moramo združiti v složno borbo za naš temelj, za neodvisen, svoboden in — srečen kmetski dom.

Sprejem v zadružni tečaj

V Ljubljani se vrši vsako leto zadružni tečaj, ki traja od srede oktobra do Velike noči. V tečaju se vzgajajo zadružni delavci. Poučuje se slovenski jezik, računstvo, gospodarski zemljepis, knjigovodstvo, zadružništvo, nauk o vodstvu zadrug, zadružno, menično in trgovsko pravo.

V tečaj se sprejemajo fantje, ki so dovršili 16. leto, končali vsaj ljudsko šolo in ki ostanejo na domu ter hočejo delovati v domačih zadrugah.

Kdor hoče obiskovati tečaj, mora prositi za sprejem. Prošnje naj naslovi na *Zvezo slovenskih zadrug v Ljubljani, Pražakova ulica 11* in ji priloži krstni list ali domovinski list in zadnje šolsko izpričevalo. Prošnje ni treba kolkovati. Kdor želi prejemati tudi podporo in misli, da ima pravico do nje, mora to v prošnji utemeljiti. Tako prošnjo predloži Zveza banski upravi, ki podeljuje podpore vrednim in potrebnim. Poleg tega mora prošnja vsebovati tudi naslednje: 1. točen naslov prosilca 2. očetovo (materino, če oče ni živ) ime, 3. datum in kraj rojstva, 4. izjavo, pri kateri zadrugi hoče sodelovati, 5. izjavo, koliko potrebuje podpore na mesec, 6. izjavo, da bo podporo vrnil, če jo bo banska uprava zahtevala v primeru, da v teku 5 let ne bo hotel sodelovati pri nobeni zadrugi.

Prošnje je treba vložiti najpozneje do dne 15. septembra.

Stroški šolanja znašajo: Vpisnina 20.— Din, učila okrog 200.— Din. Stanovanje in hrano pa se dobi za 350.— do 500.— Din na mesec.

*Štajerci in vi Dolenjci —
kako bo grozdje obrodilo?
Notranjci, Póhorci, Gorenjci —
kako se z lesom bo tržilo?*

*Ko boš pokašal vino,
pa pošlji naročnino!
Ko boš oddajal les,
dolg plačaj „Grudi“ ves!*

Zanimivosti iz Bolgarije

(Vtisi s potovanja)

Bolgarija spada med mlajše samostojne države, ker je bila osvobojena izpod turške nadoblasti šele l. 1878. s pomočjo ruske vojske, ki je pri Plevni premagala turškega generala Osmana pašo. Država meri 103.000 km² (približno dvakrat manjša kot Jugoslavija, tri in polkrat večja od Slovenije) in ima okrog 6 milijonov prebivalcev. (Jugoslavija ima nad 15 milijonov prebivalcev.)

Bolgarija je kmetijska dežela po prebivalcih, pa tudi po razvoju posameznih panog (to pomeni, da so razvite samo razne vrste kmetijstva: poljedelstvo, sadjarstvo, živinoreja, cvetličarstvo itd.). Izkoriščana je namreč skoraj še samo zemlja, ki je ponekod sila plodna, dočim rudno in vodno bogastvo šele pričinja izkoriščati tuji kapital ob sodelovanju domače podjetnosti. Ob osvoboditvi je bila dežela zelo zanemarjena, pismenost pa komaj omembe vredna.

Vpliv tujine

Zato ni čudno, če so maloštevilni domači šolani inteligenti, ki so se šolali na zapadu (v Franciji, Italiji, Nemčiji), hoteli čez noč presaditi v Bolgarijo zapadno kulturo in civilizacijo, t. j. tako književnost, znanost in izobrazbo ter prosveto kot je v zapadnih državah, Italiji, Franciji, Nemčiji itd.

Civilizatorono delo (za napredek) je kolikor toliko uspelo, kultura zapada pa je bila primitivnemu (preprostemu, neizobraženemu) vzhodnemu narodu preveč tuja. Zato se je meščanstvo, ki je prevzelo to kulturo, po vsem svojem mišljenju, življenju in običajih začelo razlikovati in odtujevati od ljudstva, ki je živelo še naprej po starem in se je držalo svojih običajev. Vmešavala se je tudi tujina, pod katere vplivom se je razvijalo germanofilstvo (Germani = Nemci, germanofil = prijatelj, ljubitelj Nemcev; germanofilstvo = naklonje-

nost do Nemcev), frankofilstvo (naklonjenost do Francozov), rusofilstvo in v poznejši dobi tudi italofilstvo, samo ne upoštevanje lastnega naroda.

... in odpor

Vendar je, dasi že zelo pozno, sledila reakcija (odpor) v obliki proučevanja in pospeševanja domače bolgarske kulture. Temu gibanju so stali na čelu najprej narodni umetniki in posamezni rodoljubi, pozneje pa narodna zemljedelska (kmetijska) zveza s pokojnim Aleksandrom Stambolijskim na čelu, vendar trenje med bolgarsko kulturo, ki je zrastle na domačih tleh ter vplivi, ki prihajajo iz tujine, še traja. Izid je viden v tem, da hočejo Bolgari ostati pri svoji narodni kulturi.

Kaj jih teži

Bolgar je zdrav in močan, trezen in realen (stvaren), priden in podjeten in se n. pr. od Srba razlikuje največ po tem, da je slednji bolj živahen, toda manj realen, bolj podjeten, toda manj soliden (zanesljiv). Srb je človek velikih podvigov, Bolgar drobnega, stvarnega dela.

Dasi Bolgari živo občutijo svojo manjvrednost radi neuspešne zunanje politike in zaporedoma izgubljenih vojsk, je vendar narodna zavest pri njih zelo živa in tudi iredentizma ne manjka (pokreta, ki hoče, da se meje popravijo, da dobi Bolgarija kraje, ki so v drugih državah), kar dokazujejo še vedno številni »makedonstvujušči« (pristaši gibanja, ki dela na to, da dobi Bolgarija Macedonijo, katere del je zdaj v Jugoslaviji) in pa zemljevidi po šolah, ki nazorno kažejo, koliko Bolgarov je v sosednjih deželah (Jugoslaviji, Grčiji in Rumuniji) in za kakšen obseg zemlje je bila Bolgarija prikrajšana v zadnjih vojskah.

Življenjsko in gospodarsko stanje je nizko, ne samo kot posledica silne obubožanosti radi izgubljenih vojsk, temveč nič manj radi velike oddaljenosti od velikih evropskih tržišč, zato je skoraj vse življenje prepuščeno privatni inicijativi (podjetnosti posameznikov) in država le tu pa tam gradi s pomočjo tako imenovane »trudovate povinsti« (delovne obveznosti). Vendar je socialno ravnotežje ugodnejše (to se pravi, da ni tako velikih razlik med stanovi, med revnimi in bogatimi) kakor v kapitalističnih deželah. Zasluge za to imajo predvsem zadruga.

Šola in prosveta

Največji napredek je opaziti v prosveti in statistike (v številkah prikazano stanje) kažejo, da je nepismenost potisnjena že na 10% (vsak 10. Bolgar ne zapisati) in razširjena le še med starejšimi ljudmi. Nič čudnega, če pomislimo, kako zelo je razvito šolstvo ne samo po obsegu (velikem številu šol), marveč tudi po vsebini (po kakovosti šol, to je, da so šole tudi dobre). Obisk osnovne šole je obvezen šele od leta 1921. in obsega 4 osnovne razrede in 3 razrede takozvane »progimnazije« (progimnazije), ki je podobna naši meščanski šoli. Z nje se lahko prestopi v 5. razred srednje šole, oziroma v srednjo strokovno šolo. Vsega je v Bolgariji 6100 osnovnih šol s progimnazijami, 84 srednjih šol in 169 strokovnih šol (kmetijskih, obrtniških, gospodinjstkih itd.). Posebnost predstavljajo kmetijske nadaljevalne šole, ki jih je 156, dasi obsega Bolgarija samo 86 političnih okrajev. Te šole trajajo dve zimi in so bolj podobne danskim ljudskim visokim šolam nego našim zimskim kmetijskim šolam. Poleg tega imajo državno univerzo (vseučilišče) z glavnimi fakultetami (oddelki za študij zdravnikov, profesorjev, advokatov itd.) in svobodno, a javno priznano vseučilišče, na katerem traja pouk dve leti in je razdeljeno na administrativno (upravno), finančno, diplomatsko in združno fakulteto (oddelek).

(Dalje prihodnjic)

Nove dobrote — za stare sirote

Če se ne motim, stane tovarno 1 škatljica vžigalce 28 par, mi pa damo zanjo 1 dinar. Pri tovarniški ceni je vračunan že čisti dobiček podjetnika, ki je najbrže precejšen. Ostale pare pa poberejo veliki trgovci in pa država, ker spadajo vžigalice med monopol.

Svoječasno je dobila naša država večje posojilo od tovarne za vžigalice, ki so med sabo tesno združene v gospodarski zvezi (trustu). Ta (švedski) trust pa si je za garancijo (varščino) izgovoril del dobička od vžigalic. Da bo pa čim večji, je bilo treba izločiti konkurenta, v tem slučaju vžigalnike (fajerecaye), ki so radi pripravnosti in malih stroškov počasi izpodrivali drage vžigalice. Vžigalnikov je bilo v rabi vedno več — vžigalic pa vsak dan manj. Radi dobljenega posojila se je država obvezala, da bo vžigalnike visoko obdavčila, kar se je tudi zgodilo. Letna taksa znaša 100.— dinarjev. Če ga pa ne prijaviš in te dobijo, boš plačal.

Po večini naših vasi je velika revščina. Prav nazorno se kaže v tem, da si ljudje še vžigalic ne morejo kupiti. Kadilci stikajo glave in prižigajo cigarete brez vžigalic. Vsak dan od 10. do 11. ure dopoldne se vleče dim od hiše do hiše — gospodinje prenašajo žerjavico, da bodo lahko pristavile kosilo . . .

Mene je ta stvar strašno togotila. Vžigalnik sem plačal in sedaj pa še takso. Ne! — sem rekel. Če razne iznajdbe ne morejo služiti človeku — potem tudi drugim ne bodo! Vzel sem sekuro, položil vžigalnik na velik kamen — in lop po njem! Zdi se mi, da sem pri udarcu slišal škripajoč glas: Ojej, napredek in pravica, kje si?

Kar na to pa poiščem med staro železino rjav nož z jeklenim narezanim hrbtom: Oče mi je povedal, da ga je imel še stari oče in mu je služil istočasno za kresalo s kresilnim kamnom in gobo. Dobim še bukovo gobo, jo skuham in nato posušim. Ko je dobro suha, se natočče, da postane mehka kot puh. Na njivi se poišče kremenjak, ki daje iskre in priprava za kresanje je gotova. S tremi prsti desne roke primes pokončno kresilni nož, v levici pa drži kresilni kamen in gobo tako, da je goba spodaj, na katero — ko kresneš — padajo iskre — pa imaš ogenj, ki te ne stane nič.

So pa le bili tjiči — naši stari očetje in njihove priprave zopet pridobivajo na veljavi. Tudi stari se povrača, kaj ne, dragi čitatelji?! Vsaka stvar čez sedem let prav pride — kresilo je prišlo pa čez 200 let! Kdo še more reči, da ne napredujemo?! Hm, pa še kako! Mene pa sedaj vse odredbe in takse, pa vžigalice in kosmati dobički tovarnarjev — naj pišejo v kapo!

Peregrin Pelin

Kmetska zavest se budi in raste!

Še in še proslavlja mladina, organizirana v svojih Društvih kmetških fantov in deklet, kmetsko delo in pripadnost k rodni zemlji s tekami in mladinskimi zborovanji. Nobene žrtve v času in delu, nobeni napadi in ovire ne uničijo trdne volje fantov in deklet. Mladina ve, kaj hoče in tako postaja voditeljica vsega napredka na vaši. Staro in mlado se zgrinja na naših travnikih in daje priznanje našemu delu kmetske mladine. Delo je započeto; ko bo vse kmetsko ljudstvo združeno, složno pod zelenim kmetskim praporom, ne bo težka borba za pravice in priznanje!

Delo je tisto, ki nam daje pravico do boljšega, lepšega življenja, delo nas veže v skupno fronto proti tlačiteljem in izkoriščevalcem.

Zato kmetska mladina proslavlja to delo s tekami in tabori, kjer se manifestira naša kmetska skupnost in sloga!

TRNOVLJE PRI CELJU

Dne 27. junija se je kmetska mladina našega Društva kmetških fantov in deklet pridružila ostalim tovarišem in tovarišicam po Sloveniji v manifestaciji kmetskega dela in skupnosti. Da pokažemo, da živimo in delamo, smo priredili kmetski praznik s tekmo koscev.

Kako vneti so naši fantje in dekleta za delo v svojem društvu, so pričale priprave, za katere so žrtvovali svoj dragoceni čas.

Naš praznik

Trud je bil poplačan. V prvih popoldanskih urah se je zbrala navdušena mladina iz bližnjih in daljnih krajev, vesela, prešerna, saj se je zavedala, da je to njen praznik, praznik kmetske mladine, proslava našega dela. Kosci in grabljice so se uvrstili v pestro povorko. Staro in mlado je prihitelo, da vidi kmetsko mladino v njenem veselju. Pesem, vzkliki, vrisi so spremljali povorko na tekmovališče. Tam zopet nove množice, ki so nestrpnost čakale začetka.

Za čast dela

Predsednik domačega društva tov. Evgen Glešič je otvoril kmetsko-mladinsko zborovanje in pojasnil množici, kakšni so cilji in delo organizirane kmetske mladine.

Fantje-kosci so se razvrstili, in že so zamahnile kose. Redovje se je zgrinjalo, množica je radostno spremljala delo koscev. Prvi je odkosil tov. Lado Stepšnik, kmalu za njim vsi ostali.

Priznanje kmetških ljudi in uspeh našega dela nas bo krepil pri nadaljnjem delu za dvig naše vasi.

V TRNAVI

Naše Društvo kmetških fantov in deklet Orla vas je priredilo v nedeljo dne 18. julija t.l. tekmo žanjic na njivi tovariša Cizeja v Trnavi.

Ogromna množica gledalcev sledi z velikim zanimanjem tekmi koscev

Tabor je bil poln kmetske mladine in ostalega ljudstva. Prišli so fantje in dekleta iz St. Pavla, St. Jurija ob Taboru, Braslovč in Prekope, iz Dramelj in Šmartna ob Dreti, prihitelo je staro in mlado iz bližnjih krajev, da se pridružijo naši mladini.

Zmagoslavje, veselje in zdravje je kipel v dolgi povorki, ki je šla z zelenimi zastavami in žitnimi vencami pod okrašenimi slavoloki in mlaji na tekmovališče. Vriskali in peli so kosci in grabljice, mlatiči, konjeniki, najbolj radostne in ponosne pa so bile naše tekmovalke — žanjice. Vsa številna mlada četa in veliko število njenih prijateljev, dalje vse kmetsko ljudstvo iz okolice, je obstopilo krasno urejen govorniški oder.

Predsednik tovariš Jože Povše je pozdravil številno množico. Za njim je govoril tajnik celjskega pododbora naše Zveze tovariš *Aleksander Turnšek* in predsednik Zveze tovariš *Ivan Kronovšek*. V jedrnatih besedah sta ovrгла vse napake, ki so jih delali dosedaj naši ljudje in pokazala pot, po kateri bomo dosegli naše naravne pravice. Naša slovenska vas se ne sme cepiti na klerikalce in liberalce, ker ji v tem slučaju preti pogin — pač pa mora ustvariti vaško slogo in vaško skupnost. To pa bodo ustvarili naši mladi puntarji v svojih Društvih kmetijskih fantov in deklet! — Tej resnični napovedi je sledilo navdušeno in soglasno pritrdjevanje. Vsi bomo delali odslej tako in nič drugače! Naj živi vaška skupnost!

Žito na njivi je lahko valovilo. Krog in krog njive pa tisočglava množica, ki je čakala začetka tekme. Na dano znamenje so pričele. Napetost med ljudmi raste, naša dekleta hitijo, snop se vrsti za snopom. »Živio!« — znak, da je prva končala, nato kmalu druga in prav kmalu vse.

Vrvenje in živ-zav na veseličnem prostoru. Katera je prva? Kmalu pove razglas: Prvo mesto je dosegla tov. *Mici Vajncerl*, II. tov. *Mici Korun*, III. tov. *Frančiška Štepišnik*. IV. tov. *Zofka Korun*, ki je bila po hitrosti prva.

Nato vrsta koscev: tov. *Kajtner*, tov. *Platner*, tov. *Samec*.

Zopet en zmagoslavja poln dan, novo bodrilo za še vztrajnejše delo kmetske mladine!

V MORAVČAH

Tovarišice našega Društva kmetijskih fantov in deklet so proslavile 18. julija t. l. praznik svojega dela, ki je bil obenem manifestacija kmetske sloge in naše organizacije. Za pravice kmetskega ljudstva se hočemo boriti, za čast našega dela.

To je izpričala lepa prireditev, ki je privabila na kmetsko-mladinsko zborovanje in tekmo na stotine in stotine ljudi.

Trud in požrtvovalnost naših fantov in deklet je bil poplačan.

Mladina je pripravljena!

Kmalu popoldne so se že zbirali fantje in dekleta, v smeju in veselju so se zbrale tekmovalke s srpi in stopile na čelo povorke, ki jo je tvorila navdušena in ponosna kmetska mladina. Med vzklikanjem in živio-klici smo odkorakali na njivo tov. Kosa.

Množica je z odobravanjem sledila besedam predsednika ljubljanskega pododbora tov. *Avseca* in bivšega župana, ki sta očrtala namen in pomen naših organizacij in naših tekem.

Žanjice so pričele z delom. Pod pridnimi, urnimi rokami je padalo zrelo klasje in kaj kmalu je bilo 11 pasov požetih. Tovarišice-tekmovalke so dosegle priznanje za svoje delo in za svoje društvo, za katerega prosepel so tekmovalce. Složna mladina, ki ceni svoje delo, je vedno pripravljena, da se bori za njegovo čast in pravice!

V LJUBEČNI PRI CELJU

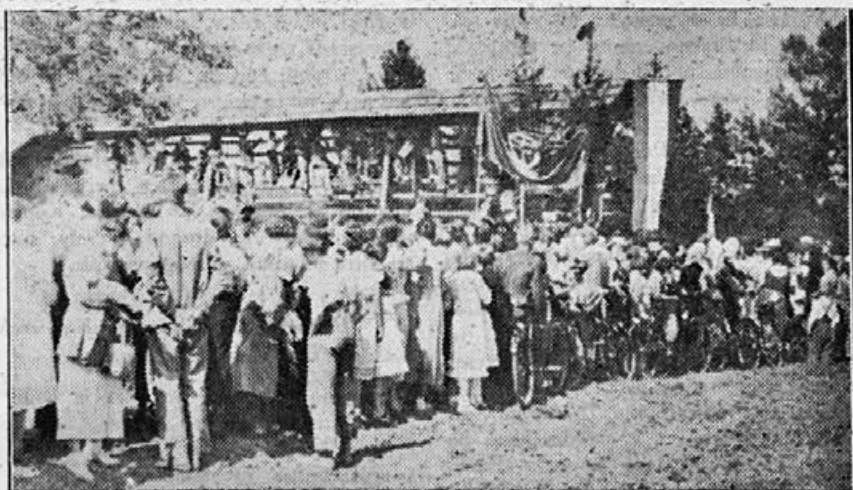
Naša kmetska mladina, ki se vzgaja v zdravem kmetskem duhu, zna ceniti svoje delo, zato ga proslavlja. Tudi naše društvo je proslavilo 18. julija t. l. praznik dela in kmetske sloge s kmetsko-mladinskim zborovanjem in tekmo v izdelovanju ročne opeke. Vneto smo se pripravljali v zavesti, da hočemo izraziti svojo kmetsko misel in pripravljenost za delo za boljšo bodočnost žuljavih rok.

Na pravi poti!

Da smo na pravi poti, nam je pokazalo zanimanje ljudstva za naš praznik. Polno ljudi je prihitelo, največ pa je bilo mladine. Ob 3. uri se je zbrala povorka, ponosna četa fantov in deklet, in zmagoslavno odkorakala v taktu koračnic na tekmovalni prostor.

Ljudje, tekmovalci, člani domačega in sosednjih društev, so se na široko zgrnili okrog govorniškega odra, na katerem sta bila delegat Zveze tov. dr. *Igor Rosina* in predsednik domačega društva tov. *Orešnik*. Z zanimanjem je zbrana množica poslušala besede, da se borimo za svoje pravice, katerih smo oropani, da nam je ugrabljena čast, ki jo zasluži izmozgan delovni človek in da zahtevamo priznanje našemu delu, ki je za sedaj golo trpljenje. Vsi so razumeli resnico in spoznali, da bomo to dosegli le v slogi in vaški skupnosti!

Začela se je tekma, ki je vzbujala veliko zanimanje in navdušenje gledalcev. Prvo nagrado

*Prizor s tekme žanjic. — Slovenska vas se prebuja — naš zeleni kmetijski prapor zmaguje!
Tisoči in tisoči obkoljujejo sijajno okrašeno tekmovališče*

je dosegel tov. Franc Mirnik. Vsi ostali tekmovalci so izvršili svoje delo v kratkih presledkih za zmagovalcem in bili prav tako deležni navdušenega odobravanja.

Po tekmi je mladina in starina napolnila veselični prostor tov. Naglič, da se razveseli in za kratek čas pozabi na dnevne tegobe.

M. N.

V VOGLJAH

je naše Društvo kmetijskih fantov in deklet praznovalo praznik žetve dne 25. julija t. l. Vest o prireditvi je dvignila na noge vse kmetijsko ljudstvo iz bližnje in daljne okolice.

Že ob 2. uri so se začeli zbirati ljudje od vseh strani. Nevihta, ki se je prav takrat začela, je onemogočila, da bi prišli na naš praznik tudi vsi prijatelji našega gibanja iz oddaljenih krajev, ki so morali ostati doma. Ni pa ustrašil dež naših bližnjih sosedov in žanjic, ki so kljub slabemu vremenu veselo in ponosno prihajale s srpi in se uvrščale v povorko.

Zadoneli so zvoki koračnice, iz navdušenih grl so prihajali radostni vzkliki, in mlada kmetijska četa je odkorakala proti tekmovališču. Od vseh strani so se nam pridruževale še nove skupine ljudi. Oblačno nebo ni moglo kaliti veselja mladine.

Pred njivo zrelega žita so se postavile žanjice, še hip in klasje je začelo padati pod urnimi rokami naših deklet. Zavedale so se, kakor vsa velika množica gledalcev, da vršijo plemenito tekmo za čast kmetijskega dela, stanu in svojega društva.

Prvo mesto si je priborila Ana Mlakar, drugo Meta Režek, tretje Albina Globočnik, četrto

Micka Žirovnik, peto Zofka Golob in šesto Franca Mlakar. Vse so prejele prav lepa darila.

Skoraj tisočglava množica kmetijskega ljudstva, ki je kljub slabemu vremenu prihitela na naš kmetijski praznik, nam je pričla, da je naša mladina na pravi poti. Naj živi kmetijska sloga!

PRI SV. BOLFENKU PRI SREDIŠČU

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je v nedeljo 25. julija priredilo velik kmetijski tabor, na travnikih tovarišev Novaka in Flegeriča v Vodrancih. Na Vitanu se je zbrala slikovita povorka, ki so jo sestavljali: kmetijska konjica na čelu ji »belec« z državno zastavo, nato kolesarji, otroci — mali kosci in grabljice, godba na pihala »Slavček«, zelena zastava z našim simbolom, štiriperesno deteljico, prapor »Zvezec«, delegatje, kosci tekmovalci, venec iz klasja, žanjice, grabljice, vozovi in občinstvo. Ob zvokih koračnic, pesmi koscev in deklet, ter vriskanju fantov-jahačev je praznično razpoložena mladina krenila na tekmovalni prostor. Tu je bila od številnih gledalcev prisrčno sprejeta. Bil je prelep pogled na odločno in vztrajno »kmetijsko vojsko«, ki je kazala odločnost, delati za lepšo bodočnost naše vasi.

Krepko odločeni vztrajamo!

Ob odmerjenih pasovih sočne otave je stala z zelenjem okrašena in zastavami okižana zelena tribuna, raz katero je množico gostov prisrčno pozdravil predsednik društva tovariš Joško Tomazič, poimensko še delegate in zastopana društva: Središče, Hum, Hajdina in

Črnelavci-Veščica, ki so poslala tudi svoje tekmovalce v meddruštveno tekmo in dirko, ki se je vršila obenem poleg domače. Dalje je govoril delegat Zveze tovariši *Drago Košmrlj*, tov. dr. *Igor Rosina* in v imenu organizirane prekmurske kmetijske mladine tov. *Štefan Flisar* iz Črnelavcev. Vsi so predočili delo, ki ga mora vršiti naša mladina v tesni povezanosti, da bo dosegla srečnejšo bodočnost. Za izčrpana izvajanja so želi splošno odobravanje, godba pa je zaigrala kmetijsko himno: »Zeleni prapor«. Kose so zapele — v plemeniti tekmi so fantje pokazali svojo izvežbanost. V 7 in pol minute 180 kvadratnih metrov je odrezal prvak, kmalu za njim pa ostali. Komisija je priznala I. mesto Francu Zorcu, II. Alojzu Zorcu, III. Martinu Puklavcu, v meddruštveni pa je dosegel I. mesto tov. Ivan Serec iz Huma, II. Humbert Žerjav iz Središča. Pri kolesarski dirki na progi Središče—Vuzmetinci (19 km) je bil prvi Srečko Vernik (34 minut 20 sek.); II. Ivan Merkša, Hum; III. Ivan Lešnik iz Ljutoméra. Od domačih dirkačev pa I. Ferdinand Štermen; II. Konrad Kolarič; III. Franc Rajh. Nato se je ob srečolovu razvilo prijetno domače razpokošenje. Razhajali smo se ob gestu: V krepki odločnosti bomo vztrajali!

V DRAMLJAH

Je združena mladina v nedeljo 25. julija proslavila praznik žetve s kmetijskim taborom in tekmo žanjic, ki jo je priredilo Društvo kmetijskih fantov in deklet. Leto za letom proslavljamo svoje delo, kakor vsa ostala slovenska kmetijska mladina, da na teh taborih izpričujemo svojo kmetijsko zavest in pripravljenost za borbo, čast in pravice kmetijskega dela, katere mora združeno izbojevati tlačeno ljudstvo.

Naši fantje in dekleta so se na prireditve dobro pripravili. To nam je živo dokazal pro-

stor, ki je bil ves v zelenju, cvetju in zastavah — v sredi vsega pa se je ponosno dvigal lepo zraščeni mlaj. Številni slavoloki z našimi klenimi gesli in izreki so pozivljali svečano razpokošenje.

Prihajali so v zgodnjih popoldanskih urah tovariši in tovarišice ter prijatelji kmetijske mladine iz Ponikve, Sv. Jurija, Konjic, Orle vasi, Špitaliča in drugod. Veselo, navdušeno se zbira mladina na svoj praznik.

Hočemo živeti in o svojih stvarih sami odločiti

Strumno in pestro povorko je vodil konjenik s kmetijsko zeleno zastavo, za njim je v čvrstem koraku sledila mladina, vesele žanjice s srpi, fantje in dekleta, delegati in ostali gostje.

Zborovanje je otvoril predsednik domačega društva tov. *Ludvik Mastnak* in pozdravil veliko množico, ki je posetila kmetijski praznik. Delegat celjskega pododbora tov. *Korže* je pozival mladino, naj se združuje, ker le tako bomo nekaj dosegli. Za njim je govoril predsednik Zveze tov. *Ivan Kronovšek*. V svojem obširnem govoru je pokazal, kakšen je namen naših društev, naših tekem. Mi delamo, zato hočemo tudi pošteno živeti! Navdušeno pritrjevanje vse številne množice je bilo dokaz, da so njegove besede padle na plodna tla.

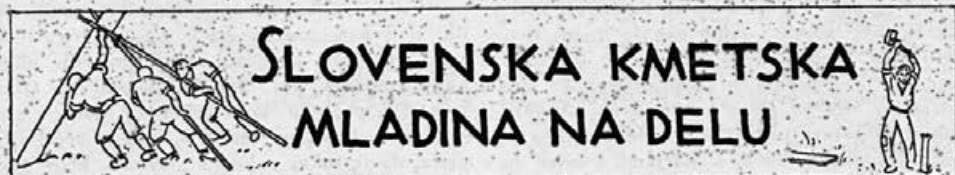
Začela se je tekma. Z njo so naša dekleta pokazala, da hočejo biti dobre delavke na njivi in doma, pa tudi v svojih društvih in povsod, kjer gre za priznanje in čast kmetijskih žuljev. Prvo nagrado je prejela domačinka tov. *Fani Savkič*, drugo pa tov. *Cilka Ribič* iz Ponikve.

Tabor nam bo ostal v spominu kot trden mejnik v našem delu!

PO TEKMI
KOSCEV

Krepka četa
naših koscev in
žanjic po zmago-
slavni proslavi
kmetijskega dela.

Jože Kač:

Naša pot je prava

Naše kmetско mladinsko gibanje vedno bolj in bolj napreduje. To je znak, tovariši in tovarišice, da smo na pravi poti in da naše delo — ko delamo fantje in dekleta sami — tudi rodi lepe sadove.

Včasih, v srednjem veku, vemo, da so se naši predniki, slovenski kmetje-tlačani, borili za svoje pravice z vilami, motikami, kosami in drugim orodjem. Danes z vsem tem ni nič. Naše orožje bo naša organizacija, Društvo kmetških fantov in deklet, v katerem se bomo izobraževali; gojili skupnost in tovarštvo ter se pripravljali za delo za lepšo bodočnost kmetškega ljudstva. Le to bo orožje, s katerim se bomo borili v današnjem modernem času, ko nekateri mislijo, da kmetških fantov in deklet že več ni. Mi pa moramo dokazati, da smo še, združeni in složni in pripravljene, da terjamo naše pravice.

Delati — ne čakati!

Ponekod tudi naši očetje in matere ne odobravajo našega dela, češ, družey je že itak

dovolj, in kaj nam pa pomagajo. Res je, če društva niso naša, nam to nič ne pomaga. Toda mi imamo svoja društva, ki jih vodimo, kmetški fantje in dekleta sami, zavedajoč se, da kar bomo sami napravili, to bomo tudi imeli. Ne zanašajmo se pa na drugo pomoč; če si ne bomo pomagali sami, nam tudi nihče drugi ne bo. — Naše mamice in očetje so rekli včasih, ko so bili mladi, in tudi še sedaj rečejo, če so hudi časi: »Bo že boljše, bo že Bog dal, da bo boljše...« Vidite, samo čakali so, toda zmeraj brezuspešno.

Zato pa moramo mi, mladina iz vasi, uprati drugo pot — ne pot starokopitnosti in čakanja — delati je treba! Koliko je še fantov in deklet, ki ne vedo, da imajo lahko svojo organizacijo — Društvo kmetških fantov in deklet. Potrebno je, da vsak fant in vsaka dekle spozna, kje je njegovo mesto. Le tedaj, če bomo vsi složno na delu za dobrobit slovenske vasi, lahko dočakamo boljše čase.

Alojz Šavora:

Izlet v Varaždin

Društvo kmetških fantov in deklet v Središču ob Dravi je priredilo 1. julija t. l. izlet v Varaždin z namenom, da si ogleda veliko tekstilno (tkalnica) tovarno »Tivars«. Izdelke, obleke in plašče s tem imenom poznamo tudi pri nas. Ker tovarna ob praznikih ne obratuje, smo se morali odločiti za izlet na delovni dan. Kljub temu je bila udeležba velika.

»Tivars« je najmodernejše urejena tovarna in ena od največjih te stroke v Jugoslaviji. Zaposluje okrog 2500 delavcev. Od surovin (volna, bombaž itd.) do gotove obleke izdelata tovarna vse sama. Prostori so veliki, zračni in čisti. Povsod vlada red.

Občudovanja vredna je iznajdljivost človeškega duha, ki je ustvaril iz mrtve materije (gmote, snovi) ogromno silo, ki dela in zamenjuje nešteto rok. Dvorane so velike in polne modernih strojev, brezplačnih, točnih, pokornih delavcev-robotov; ki delajo sami, skoro brez žive duše, za gospodarjev žep, a delavcem odjedajo kruh. Dalje so dvorane polne pare, smrdečih plinov, raznih kemičnih tvarin, v katerih se barva, pere, suši, kuha in pari blago, ki delavstvo zelo izčrpa. Zanimiva je konfekcijska dvorana, kjer se izdelujejo obleke. Ogromen prostor, poln strojev, klopi in blaga. Tu je delavec avtomat (samogib), ki mora vedno de-

lati eno in isto. Vse je urejeno na tekočij trak. Vsak delavec napravi samo nekaj: n. pr. pre-reže, zašije, zglati deleč obleke in ga sune drugemu, ta tretjemu in tako dalje. To gre skozi tisoč rok in skozi razne stroje. Vsakih 5 minut so gotove približno 3 obleke. Blaga in komade oblek ne režejo s škarkjami, temveč ga žagajo. Blago žagati? Da! Na gornji strani blaga se nariše kraj (šablona, model) in krožna žaga (cirkular) odreže blago na enkrat za 60 ali več oblek. — Vse je izkoriščeno (racionalizirano). Vsak gib delavčeve roke, vsak okret stroja. Vse skupaj je ogromen mehanizem, kateremu streže 2500 delavcev s ciljem: čim več proizvajati in čim več zaslužiti — lastnikom!

Kaj pa delavstvo? To so večinoma kmetski ljudje iz okolice, ki so bili pred kratkim odtrgani od zemlje in postavljeni v nov svet, svet strojev — industrije. Kako se počuti delavec v tovarni, je jasno! Večinoma je prisiljen na tovarniško delo radi revščine. (Nekateri tovariši in tovarišice so izjavili, da bi v nekaterih oddelkih tovarne ne hoteli delati, dočim bi v drugih delali.) Najhujše je, da se hoče delavstvo čimbolj izkoriščati, zato pride tudi do stavk. Od delavcev smo bili povsod prijazno sprejeti, lepo nagovorjeni, saj so to naši bratje in tovariši, ki so pred kratkim morali zapustiti zemljo.

Nazaj grede smo si ogledali tudi varaždinsko pokopališče, ki je eno najlepših v Evropi. Na človeka napravi silen vtis. Spomeniki so kakor kipi v kapelah — napravljeni iz cipresinega negovanega grma. Vse skupaj deluje veličanstve-

no, kakor veliki zeleni spomeniki raznih oblik, pod katerimi so grede, zasajene s cvetlicami številnih barv in raznih pisanih oblik kakor najlepši gaj. Šveda, povsod ni tako! Izza tega pokopališkega parka so osamelj grobovi. Samo kakšen star križ moči iz zemlje in priča, da je tukaj pokopan siromak, ki se tudi tu, v poslednjem domu, na zunan razlikuje od drugih.

Izlet je dobro uspel. Udeleženci in udeleženke so dobili vpogled v delovanje industrije in se upoznali z delom in trpljenjem industrijskega (tovarniškega) delavca ter s tem obogatili svoje znanje in si razširili poglede v življenje današnjega sveta.

POUČNI IZLETI SV. BOLFENK PRI SREDIŠČU

Ker poletni čas ni primeren za razna predavanja, ki pridejo na vrsto pozimi, smo rajši priredili razne izlete, ki so vsem članom prinesli mnogo radosti, zabave in pouka. Dne 27. maja smo jo mahnilo na *Cven pri Ljutomeru*, kjer so se vršile konjske dirke. — Dne 27. maja pa smo pogledali malo po Hrvaškem. Pot nas je vodila čez Hrvatsko Zagorje na goro *Ivanščico*. Oba izleta sta člané in članice zelo navdušila, videli in spoznali smo marsikaj poučnega in se še bolj zavzeli, da bo naše delo res uspešno.

Razlaga tujih besed

Diktatura (samovlada) je taka oblika vlade, kjer ima samo eden oblast, ki ukazuje vsem. Diktatorske države so n. pr. Italija in Nemčija, kjer imata vso oblast diktatorja Mussolini in Hitler. Nasprotno od diktature je demokracija (ljudovlada), kjer ima vso oblast ljudstvo, ki voli poslance v tajnih in svobodnih volitvah — n. pr. Češkoslovaška.

Demisija (ostavka). Pravimo, da je vlada demisionirala, to se pravi, da je odstopila, padla. Diktatorske vlade ponavadi zelo redko demisionirajo, ker jih ljudstvo ne more vreči. V demokratičnih državah pa mora vlada demisionirati, če nima več zaupanja v ljudstvu, kakor je dandanes marsikje.

Rekonstrukcija (preosnova). Včasih beremo, da se je kakšna vlada rekonstruirala, to pomeni, da je kakšen posamezen minister odstopil in je prišel drugi na njegovo mesto.

† Tovariš-borec Franc Tomažič

Dne 13. avgusta je po težki bolezni umrl naš tovariš Franc Tomažič iz Skok, star komaj 26 let. Pokojni Franc je bil zvest in odločen pristaš kmetške misli in njen vztrajen borec.

Tovariši smo mu izkazali poslednjo čast. Ko je ležal na mrtvaškem odru, ovit z našo kmetško zeleno zastavo, smo ga skupno pokopili in postavili častno stražo. Na dan pogreba smo se z društvenim praporom udeležili maše zadušnice in mrtvega tovariša ponesli na pokopališče, kjer mu je tov. Ljubo Plombergar izrekel zadnjo besedo v slovo: »Ljubil si svojo zemljo, odšel si, a tvoje misli, tvoje delo je ostalo med nami. Ob tvojem grobu obljublamo zvestobo ideji, kateri si služil sam. Hotel si živeti, a zate, za kmetškega sinatrpina ni bilo rešitve; na trdem kmetškem vozu so te pripeljali iz bolnice domov — umreti... Naj ti bo lahka domača greda!«

In prapor se je sklonil globoko nad sveži grob v zadnji podrav...

TRNOVLJE

Dne 4. aprila t. l. smo sklicali redni občni zbor našega Društva kmetijskih fantov in deklet. V novo izvoljenem odboru so tov. *Evgen Glešič* predsednik, *Franjo Čatež* podpredsednik, *Beno Anžec* tajnik I., *Alojzij Velenšek* tajnik II., *Joško Stepišnik* blagajnik, odbornika *Joško Kunst* in *Albin Ocvirk*, nadzornika *Joško Telešnik* in *Rajmund Cerar*. Poživitve društva in vztrajno delo v njem in izven njega bo glavna naloga novega odbora.

DRAMLJE

Na IX. rednem občnem zboru našega Društva kmetijskih fantov in deklet, ki se je vršil v nedeljo 11. aprila t. l., smo izbrali sledeči odbor: predsednik tov. *Ludvik Mastnak*, podpredsednik *Martin Jesenek*, tajnica *Minka Šolinc*, namestnik *Anton Ribič*, blagajnik *Jakob Zabukovšek*, namestnik *Rudolf Bikovšek*; odborniki: *Blaž Jesenek*, *Francka Korošec*, *Franc Zdolšek* in drugi. Načelnica Ženskega odseka *Justa Šolinc*; nadzornika: *Ivan Jesenak* in *Stanko Jakopin*. — Hotenje članstva po vztrajnem delu je podkrepil še delegat Zveze tov. *France Hočevar* s svojim bodrečim govorom. S trdno vero smo šli na novo delo. Zlasti pa hočemo uresničiti sklep občnega zbora: za 10-letnico našega društva postaviti svoj — Kmetški dom!

PONIKVA OB JUŽNI ZELEZNICI

V nedeljo, dne 18. aprila 1937 je imelo naše Društvo kmetijskih fantov in deklet III. redni občni zbor. Iz poročil tovarišev odbornikov je bilo razvidno živahno delovanje v pretekli poslovni dobi. Pri volitvah pa smo izvolili odbor, ki nam zagotavlja, da bo društveno delo tudi v bodoče uspešno in razgibano. Za predsednika je bil izvoljen tov. *Jože Fidler*, podpredsednik *Jože Golež* in *Nežika Ratajc*, za tajnika *Franjo Podgoršek*, za blagajničarko *Anica Korže*; odborniki: *Julka Pevec*, *Mimika Frlež*, *Cilka Ribič*, *Amalija Kolar*, *Marica Zdolšek*, *Jakob Slanšek*, *Viktor Branisel*, *Jakob Pevec*, *Martin Židanšek*, *Julij Zdolšek* in *Franc Grmek*; nadzornika: *Bogomil Podgoršek*, *Anton Zdolšek*; načelnik dramatičnega odseka pa je *Stane Korže*. Z vso vztrajnostjo bomo delovali naprej, za zmago zelene zastave!

ST. PAVEL PRI PREBOLDU

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je imelo 11. aprila 1937 svoj 5. občni zbor. Vodstvo društvenega dela smo poverili tem-le tovarišem: predsednik *Aleksander Turnšek*, podpredsednik *Franc Kokovnik*, tajnik *Jože Kač*, blagajnik *Karel Marinc*; odborniki: *Ivan Blaznik*, *Ivan Šrajnar*, *Jože Žličar*, *Marija Drešar*, *Ivanka Strožič*, *Rudolf Kupec*, *Mici Potočnik* in *Mici Zagožen*; nadzornika: *Vinko Kupec* in *Marko Toni*. Pri našem delu nas vodi zavest, da smo del slovenske kmetijske mladine, ki hoče v slogi in delu prihoriti kmetiskemu človeku njegove pravice.

SV. URBAN PRI PTUJU

V naši vasi se je vršil v nedeljo 11. aprila t. l. redni občni zbor našega Društva kmetijskih fantov in deklet. Pregledali smo delo v pretekli poslovni dobi in se pogovorili o bodočem društvenem delu. Za bodočo poslovno dobo je bil izvoljen sledeči odbor: *Anton Zelenik*, predsednik; *Franc Šurn*, podpredsednik, *Ivan Rašl*, tajnik, *Franc Braček*, blagajnik; odborniki: *Janez Hrovat*, *Franc Toplak*, *Alojz Bezjak*, *Anton Simonič*, *Mirko Reš*, *Rudolf Murko*; nadzornika: *Janez Veber* in *Anton Hrga*; namestnika pa *Janez Tašner* in *Viktor Rajšp*. — Dekleta, fantje, vsi na plan —, da nam zasije lepši dan!

ORLA VAS

Ob številni udeležbi članstva se je vršil v nedeljo 25. aprila 1937 XI. redni občni zbor našega Društva kmetijskih fantov in deklet. Z uspehi tekočega leta smo zadovoljni, čeravno je bilo to leto za nas najtežje; marsikaj nam je šlo v napotje. Obhajali smo proslavo desetletnice kljub velikim težavam, ki nam jih je napravljalo vreme. Posebno številne pa so bile razne prireditve, tečaji, predavanja in tudi članski sestanki, saj smo jih imeli 23 po številu.

Za bodočo poslovno dobo je bil z malimi spremembami izvoljen stari odbor z agilnim predsednikom tov. *Jožetom Povšetom* na čelu. Ostali odbor je sledeči: podpredsednik *Bogomir Štorman*, tajnica I. *Amalija Kronovšek*, tajnica II. *Malči Fonda*. Odborniki: *Jože Štorman*, *Karl Herodež*, *Mici Cizej*, *Jože Turk*, *Tonče Povše*; nadzornika: *Franc Kronovšek* in *Mici Vajncerl*.

VELIKI OSOLNIK

V nedeljo, dne 25. aprila se je vršil IV. redni občni zbor našega Društva kmetijskih fantov in deklet. Iz poročil funkcionarjev je razvidno, da je društvo priredilo med drugim tudi več predavanj in tekmo žanjic. Po dani razrešnici se je izvolil isti odbor kot lansko leto: predsednik *Anton Geroni*, podpredsednik *Jože Marinšek*, tajnik *August Flegar*, blagajnik *Anton Ponikvar*; odborniki: *Alojzij Centa*, *Alojzij Šteblaj*, *Anton Petrič*, *Zgonc Anton* in *Jože Zakrjušek*. Občnega zbora se je udeležil tov. predsednik *Ivan Kronovšek*, ki je v enournem govoru objasnil pomen in namen naše organizacije, ki naj s požrtvovalnim društvenim delom doprinese največ k izobrazbi naše vasi.

Po raznih razmotrivanjih o razmahu društvenega dela v tekočem letu se je med drugim sklenilo, da se nabavi društvena čistilnica za žito.

BOHINJSKA ČEŠNJICA

Naše Društvo kmetijskih fantov in deklet je imelo dne 25. aprila t. l. svoj III. redni občni zbor, katerega se je članstvo številno udeležilo, vendar je zdaj kar 8 najbolj vestnih tovarišev pri vojaki. Ker društvo ni imelo na razpolago odrá in dvorane, ni tako delovalo, kot bi rado. Zato smo sklenili letos prirediti tekmo žanjic in tekmo koscev v sosesčini, v zimskem času pa vsaj dve igri, poleg drugih manjših prireditve. Na občnem zboru je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik *Anton Sodja*, podpredsednica *Minka Čuden*, tajnik *Janko Stare*, blagajnik *Jože Stare*, nadzornika *Valerijan Stare* in *Minka Stare*. Strahu ne poznamo, dela se ne bojimo — zato bomo zmagali!

GORENJE POLJE

II. občni zbor našega Društva kmetijskih fantov in deklet se je vršil dne 16. maja t. l. V novi odbor so bili izvoljeni sledeči tovariši: predsednik *Ladislav Klinc*, podpredsednik *Franc Urbančič*, tajnik *Franc Dular*, blagajnik *Ivan Lavrič* i. dr. Za načelnico Ženskega odseka je bila izbrana tov. *Pavla Dular*. Glede bodočega dela je bilo storjenih več sklepov, med drugim bomo priredili tekmo žanjic in izvedli akcijo za razširjenje našega glasila »Grude«.

PODHOSTA

Naše društvo je imelo dne 23. maja t. l. redni občni zbor, ki naj pomeni mejnik novemu društvenemu razmahu. Vodstvo društva smo zaupali sledečim tovarišem in tovarišicam: predsednik *Alojzij Bradač*, podpredsednik *Ivan Bradač*, tajnik *Ivan Rom* i. dr. Sklenili smo poživiti društveno delo predvsem s poučnimi predavanji in izleti, ki naj doprinesejo k iz-

obrazbi in medsebojnemu zblizanju članstva; pripravili pa bomo tudi tekmo koscev in druge prireditve.

VELIKE LIPLJENE

Na praznik, dne 27. maja t. l. je imelo naše društvo svoj III. redni občni zbor. Tovariši so podali svoja poročila, iz katerih je bilo razvidno, da je društvo delovalo v precej težkih razmerah, da pa je kljub temu doseglo dokaj uspehov. Priredilo je veliko konjsko dirko, združeno z veselico in, razen drugih prireditve, tudi dva večja izleta na velesejem in Šmarno goro. Občnega zbora se je udeležil tudi predsednik Zveze tov. *Ivan Kronovšek*, ki nam je v navdušujočih in nazornih besedah govoril o društvenem delovanju, za kar se mu najlepše zahvaljujemo! Pri volitvah pa so bili izvoljeni v odbor sledeči tovariši in tovarišice: predsednik *Franc Kraljič*, podpredsednik *Janez Kraljič*, tajnica *Mici Šmuc*, blagajnik *Alojzij Šmuc*, načelnica Ženskega odseka *Anka Kanduč* i. dr. Ko smo odhajali po občnem zboru na svoje domove, smo vsi sklenili, da hočemo postati še bolj marljivi v društvenem delovanju.

NOTRANJE GORICE

Dne 30. maja t. l. se je vršil IX. redni občni zbor našega društva. V preteklem letu smo imeli 8 sej in 5 članskih sestankov. Priredili smo tekmo koscev in uprizorili vojno dramo »Živ pokopans«. Obnovili smo kolesarski odsek, ki je moral biti zadnje leto ukinjen; prav tako smo obnovili tamburaški odsek, katerega načelnik si je nadel nalogo, da bo izvežbal naraščaj, ki je nastopil tudi s simboličnimi vajami koscev o priliki Janžetovega tabora. Za bodočo poslovno dobo pa je bil izvoljen sledeči odbor: predsednik *Franc Vidmar*, podpredsednik *Tine Vidmar*, tajnica *Rezika Aličeva*, blagajnik *Lozje Kušar*, knjižničarka *Ivanka Sluga*, načelnik prosvetnega in tamburaškega odseka *Martin Selan*, načelnik kolesarskega odseka *Tine Vidmar* i. dr. Z vztrajnim delom ustvarjamo uspehe v našo skupno korist.

Savinjčani ste hmelj obrali,
da dobro zdaj bi ga prodali;
potem pa prvo, kar storite:
Naročnino »GRUDI« vso pošljite!

Stjepan Radić

Ime *Radić* ne bo za hrvatskega kmeta nikoli prazna beseda. Za milijone hrvatskega kmetijskega ljudstva pomeni to ime kmetško pravico, pomeni borbo za narodne in socialne zahteve, v njem je izražen ves program, za katerega ustvaritev se združen bori ves hrvatski narod.

Radić je bil mnogo več kot samo politik. Hrvatskemu kmetu, ki je bil narodno in socialno zatiran od madžarske in domače gospode, ki je trpel in udano prenašal vse muke, ker si ni znal pomagati, tem je *Radić* skupno s svojim bratom *Antonom* odprl oči, vzbudil v njem človeško dostojanstvo, kmetško in narodno zavest in ga združil, da si pribori vse, kar mu gre, to je, da postane gospodar v državi.

Stjepan Radić se je rodil 11. junija 1871 v vasi Trebarjevo pri Sisku kot sin malega kmeta in obtnika. Njega in tri leta starejšega brata *Antona* je dal oče v šole. *Stjepan* je študiral v Zagrebu, Karlovcu, v Rusiji, na Češkem in v Parizu. Že kot študent je bil večkrat preganjan, ker je odločno nastopal proti tlačiteljem hrvatskega naroda — Madžarom.

Kmetški učitelj in voditelj

L. 1904. je z bratom *Antonom* ustanovil »Hrvatsko seljačko (kmetško) pučko (ljudsko) stranko« in bil izvoljen za poslanca.

Po prevratu 1918. leta ni hotel priznati zedinjenja Srbov, Hrvatov in Slovencev tako, kot

so ga izvedle meščauske stranke, namreč brez pristanka kmetijskega ljudstva. Do l. 1920. je bil pogosto v ječi, l. 1923. je pri volitvah njegova stranka, ki se je imenovala »Hrvatska republikanska seljačka stranka« dobila 400.000 glasov. *Radić* in njegovi poslanci pa niso hoteli v parlament, ker niso imeli zaupanja vanj, da bodo lahko s pridom delali za svobodo hrvatskega kmetijskega naroda. *Radić* je odšel v inozemstvo, bil v Angliji in Rusiji, ko se je vrnil je bila njegova stranka razpuščena, on in vsi njegovi sodelavci (med njimi dr. *Maček*) pa vrže-

ni v ječo. Pozneje se je sporazumel s takratnim voditeljem srbske radikalne stranke † Pašičem, sklenil z njim sporazum in postal prosvetni minister. Zdaj je še bolj odločno pobijal v svojih govorih centralizem, korupcijo raznih ministrov in strank in zahteval narodne in socialne pravice hrvaškega kmetijskega naroda.

... in mučenik

Radi tega so se združili nasprotniki Hrvatov in kmetijskega gibanja in ti so zbrali srbskega poslanca *Punišo Račića*, da je v parlamentu streljal na *Radića* in njegove tovariše 21. junija 1928. Padla sta *Radićev* nečak *Pavle Radić*

Radić govori . . .

Agrarizem (kmetijsko gibanje) in kapitalizem nista samo dve gospodarski struji, nego dve etiki, dve socialni smeri; in danes mora biti vsak izobraženec na jasnem, ali je agrarec, ali kapitalist.

(1914)

Narod, ki se deli na razne stranke, celo na razne gosposke stranke, kjer je več generalov kot pristašev, nima od tega ničesar.

(1926)

Gospodi je bilo v vojni zelo dobro. Vojna je bila zanje obilna žetev. Že to bi moralo biti dovolj, da prebudi kmetijsko dušo, da spozna, da za kmeta ni pravice ne svobode, dokler kmetstvo ne bo gospodar vsemu, kar je v domovini, vsemu, kar je v državi.

(1924)

in poslanec *Gjuro Basariček*. *Stjepan Radić* je bil težko ranjen in je umrl 8. avgusta 1928. Ves hrvaški narod je žaloval za njim in vse kmetijsko ljudstvo v državi. Na zadnji poti ga je spremilo nad pol milijona kmetov.

Radić je bil vse življenje borec za pravice tlačene kmetijskega ljudstva, ki ga nikdar ni zatajil, kljub ječam in preganjanju. Njegov duh živi v srcih milijonov hrvaških, pa tudi slovenskih kmetijskih ljudi. V njegovem imenu se bo kmetijski človek še in še boril do končne zmage! *Slava kmetijskemu voditelju Stjepanu Radiću!*

Kmetijski program kmetijske stranke se lahko pove v dveh besedah: kmetijska pravica . . .

(1928)

Bistvo, stržen, jedro našega programa je, osvoboditi kmetijski narod — ne samo od tujcev, to smo — hvala Bogu — že dosegli, tudi ne samo od domačih pijavk, kar je zelo težko — temveč tudi od stiske, bede, neznanja in nezavednosti.

(1926)

Mi hočemo tako svobodo, da pogačo, ki jo sami spečemo, tudi sami režemo. Imeti moramo kmetijsko državo in vlado, ki bo ljudske tlačitelje in izkoriščevalce prijela za vrat.

(1927)

Laže je biti junak na fronti, kakor junak v boju proti krivicam, nasilju in korupciji . . .

(1928)

Peter Rupar:

Mreža bele groze

Roman

»Se mi je kar zdelo! Leta prineso svoje in dokler bo voda tekla navzdol, ne bo na svetu nič drugače —«

Potlej je še vprašala *Minka*, če bi je nemara ne veselilo malo pogledati po svetu. Kdor da venomer čepi samo doma, mora biti zadovoljen, da mu ne zmanjka suhega kruha in cunj, ki z njimi lahko za silo pokrije nagoto! Po svetu, seveda, tam je drugače! Tam je zlata več kakor vode v podlomskega potoku. Kdor se zna prav zasukati, ne ostane praznih rok. Rezi je še danes žal, ker

ni o pravem času poslušala pametnih ljudi, ki so ji odpirali pot v svet! Takrat je bil čas. Ej, zdaj bi ne bila stara *Grivarica*, ki jo vsaka šleva lahko vlačijo po zobeh, ampak gospa, ki bi se je bajtar še pogledati ne upal in bi se kmet pulil za njeno botrinjo! Res, še zdaj bi obrnila *Podlomu* hrbet, ko bi ne bila tako v letih!

Ko ji je tako govorila, se je *Minka* zdrznila, češ:

»Pa bi vsaj meni pomagali, mati *Reza*, če je za vas prekasno —«

»Hm, veš dekle, to ni tako lahko storjeno kakor rečeno! *Brhka* si reš, a to še ni vse! Biti bi morala tudi pametna. Kdor hoče po svetu, mora imeti glavo na pravem koncu nasajeno!«

»Ali mislite, *Grivarica*, da sem tako slamnata?«

KMETSKA ŽENA IN DEKLÉ, ZA NJENE ROKÉ IN SRCÉ

Konzerviranje sočivja, sadja in zelenjave

Konzerviranje (konservirati = ohraniti eno ali drugo stvar za poznejšo uporabo, včasih tudi v svežem stanju) sočivja in zelenjave je silno važno in potrebno tudi za kmetško gospodinjstvo. Žal, da smo bili doslej vse premalo poučeni o tej pripravi shranjevanja za zimo. Pa tudi stroškov smo se bale. In vendar ni ne enega ne drugega! Tako bogati so naši vrtovi in njive raznega sočivja in sadja, pa jih znamo uporabljati le v poletni dobi; v zimskih mesecih pa se vrsti na kmetški mizi dan za dnem le repa in zelje. Kako bi se prilegel o božiču zelen stročji fižol, kumare (murke), paradižniki, paprika in drugo, to si lahko mislimo. Zato prinašamo nekaj dobrih načinov — receptov, s katerimi si bomo kmetške gospodinje že v začetku septembra pripravile brez velikih stroškov bogato zalogo za zimo in za vsakovrstno uporabo.

V čem bomo shranili?

Za konzerviranje sočivja uporabljamo lahko navadne steklene kozarce (dvo ali več literske) ali glinaste lonce. Tako imenovani »Weekovici

(Vekovi) kozarci so najboljše, toda precej dragi. Kozarce in lonce je treba pred uporabo temeljito umiti in osušiti. Polne pa prav močno povežemo s pergamentnim papirjem, ki ga dobimo skoraj v vsaki trgovini. Ta papir je treba zmočiti v topli vodi in obrisati, da se posodi dobro prileže. Papir na posodi močno zategnemo in nato trdno zavežemo z vrstico. Namesto pergamentnega papirja nam prav dobro služi posušen svinjski mehur, katerega si lahko že pripravimo ob kolinah.

Kakšno sočivje in zelenjavo konzerviramo?

Za konzerviranje moramo vzeti samo zrelo in zdravo sadje, izmed tega pa najlepše.

● *Fižol v kislu*: Mlad, zelen ali rumen fižol v stročju otrebimo in operemo. V slani vodi ga skuhamo — vendar ne premečko in odcedimo skozi rešeto. Medtem zavremo dober vinski kis, kateremu dodamo nekaj zrnc celega popra. Ohlajen fižol naložimo na tesno v široke kozarce, ga zalijemo z ohlajenim kisom, na vrh pa vlijemo še nekaj olja. Kozarec dobro

»Nič ne rečem! Pa tudi pamet še ni vse! Treba je poguma, odločnega srca. Čmerikavost mora vreči človek kar med staro šaro — «

»Če gre za korajžo, se še vsakega fanta ne ustrašim!« se je odrezala Minka in se kar po fantovsko vzravnala. »Saj mi doma tudi ni poslano na rožicah in sem vajena vsega hudega, dobrega pa doslej še prav nič.«

»Čakaj no,« se je nasmehnila Grivarica, »če si res za toliko, kakor govoriš, pa pridi v nedeljo po večernicah k meni. Bom videla, kako bi ti bilo mogoče kaj pomagati.«

Anica je govorila tako hlastno in zapored odgrinjala tajne s tolikšno brzino, da Manici ni bilo treba nič več izpraševati. V kratkem je izvedela, kako se je čez toliko let spomnil stare Grivarice

Jokeljnov Mirt, sin nekdanjega birača. No, kakopak, o biraču Jokeljnu in njegovem sinu Mirtu je Manica že slišala nekaj namigavati. Naj bo že kakorkoli, rad je nekoč moral tisti Mirt vendar imeti Rezo, čeprav jo je v mladih letih zatajil. Takrat je izgubil kakor dim in jo pustil v sramoti. Vsa dolga leta ga ni bilo nič več domov. Niti na očetov pozreb ni prišel, letos jo je pa na vsem lepem spet primahal v domače kraje. Živ krst ga ni več spoznal, ko se je oglašil v trgu pri Kladarjevih. Stari Kladar je že pod rušo, mladi je bil pa takrat še otrok, ko je Grivarica služila tam in se je smukal Mirt za njo. Imenitni tujec se ni dal nikomur spoznati, ampak je le na tihem poslal siromaka, tistega bebastega Topoglava z Vrha, ki je lani jeseni materi zakuril bajto, naj gre po Grivar-

povežemo s papirjem ali mehurjem in shranimo na hladnem, temnem in suhem prostoru. Tako pripravljene fižol nam služi pozimi za prikuhe in salato.

● **Kumare (murke) v kis:** Lepe mlade kumare operemo, osušimo (najboljše s primerno krtačo), jih obrišemo ter denemo v glinasto posodo. Nato jih nekoliko solimo in pustimo 24 ur na hladnem. Medtem jih večkrat prepoljemo (pretresemo). Po 24 urah jih dobro obrišemo. V široki kozici (ponvi) zavremo dober vinski kis, kateremu pridenemo nekaj olupljenih šalotk, lovorjevih listov, nekaj vejic svežega koprta in nekoliko zrnc celega popra. V tem kisju prevremo tudi kumarice. Nato jih stresemo na rešeto, da se ohladijo, ohlajene na tesno naložimo v kozarce ali glinaste lonce, vmes damo koper, šalotke in poper. Nazadnje vlijemo čez nje še kis, tako da jih pokriva. Če silijo kumarice na vrh kisa, deni bukovo trsko pod kozarcev vrh, da jih drži pod kiso. Vrh vsega vlijemo nekaj žlic olja. Kozarce dobro zavežemo s pergamentnim papirjem in jih shranimo na hladnem, suhem in temnem prostoru. Kumare uporabljamo pozimi za prikuho. Dobro so tudi same in še boljše pri svinjskem mesu ali pečenci.

● **Peteršilj v soli:** Meseca septembra potrgaj zeleni peteršilj in ga operi ter na drobno sesekljaj. Prav tako razreži na drobno peteršiljeve koreninice. Na 1 kg peteršilja deni $\frac{1}{4}$ kg soli in zmešaj. Nato spravi vse v kozarce in ga dobro zaveži s pergamentnim papirjem in ga shrani na hladnem, temnem in suhem pro-

storu. Peteršilj ostane lepo zelen in dobro služi za zimę.

● **Solata iz kumaric (murk):** Velike, zdrave in lepe kumarice olupi in naribaj. Dobro jih posoli in pusti, da stojijo 1 uro na hladnem, potem jih dobro ožmi (stisni) in spravi na tesno v kozarce. Vmes deni pregrezane stroke česna in nekaj popra. Na vrh kumar nalij precej olja. Kozarce dobro poveži s pergamentnim papirjem in jih shrani na hladnem, temnem in suhem prostoru. Pozimi jim pri uporabi dodamo še malo kisa in čebule, pa imamo prav tako salato kot poleti.

● **Paradižnikova mezga:** Zrele ter oprane paradižnike razpolovimo in jih pristavimo v loncu brez vode k ognju. Vmes denemo liste od zelene, peteršilj, čebulo in svežo papriko. Kuhajmo pokrite toliko časa (1-3 ure), da postanejo popolnoma razkuhani. Potem jih pretlačimo skozi sito in jih pustimo še nekaj časa vreti, da vsa voda iz njih izpari. S tetri vročim ocedkom napolnimo pollitrske steklenice od piva ter jih zamašimo s prekuhanimi in še vročimi zamaški. Še tople steklenice zavijemo v volneno odejo; koce ali vreče in jih pustimo, da se ohladijo. Ohlajene spravimo na hladnen prostor. Da se mezga ne bo kvabila, moramo imeti za vkuhanje sadja in mezge posebno posodo in kuhaličo, kajti če sta posoda in kuhalična mastni, se konzerva lahko pokvari.

Paradižnikova mezga je pripravna za raznovrstne juhe in prikuhe.

jevo Rezo v Podlomu in nove, da jo kličejo na sodnijo. Še napojil ga je, da je bebec vso pot kričal: »Mati, pod ključ! Mati, pod ključ!«

Grivarica se je neki na moč prestrašila in jo kar obrnivši ubrala z norcem proti trgu, kjer jo je prestregel gosposki neznanec. Stisnil je Topoglavu bankovec v roke in se odpeljal z Grivarico v lepem, gosposkem avtomobilu.

»Zato tam ob košnji te stare stope ni bilo nekaj dni v Podlomu nikjer nič na spregled?« se domisli Manica, ko Kopitarjeva za trenutek obmolke. »Pa so pravili, da je obolela!«

»O, kdor bi hotel poslušati čenče, ki jih trosijo ljudje!« se namrdne Anica ter pripoveduje dalje, kako se je Grivarica odpeljala z Mirtom in se čisto pobotala z njim. Kako in kaj sta se prav

za prav menila, tega starulja bržkone ne bo nikdar zaupala nobeni živi duši, pravi pa, da mu je vse odpustila, kar je bilo kdaj med njima navzkriž. Mirt da je tako dober človek, kakor ga je težko najti pod soncem. Ker ni mogel z Rezo ravnati tako, kakor mu je narekovalo srce, hoče vsaj zdaj pomagati dekletom —

»In ti verjameš takim besedam?« za trenutek zmaga v Manici razsodnost. »Če je tisti Mirt res tako bogat in imeniten, mi kar noče v glavo, da hi bil tak spokornik.«

Anica skomigne z rameni. Na svetu so pač različni ljudje. Saj se še pišče loči od piščeta, čeprav so vsa rumena. Sicer je pa to postranska reč. Bolj važno je drugo, kar je Reza potlej povedala Minki, ko je tisto nedeljo prišla k njej.

(Dalje prihodnjic)

Za prosti čas, naj pride smeh v vas

NESPORAZUM

Sodnik: »Vi, nepoboljšljivec, pri meni bi morali poskusiti takšno drzno tatvino!«

Obtoženec: »Dobro, gospod sodnik, kje pa stanujete?«

TO NE, PAČ PA ...

Sodnik: »Torej Bregon, vi trdite, da vam je rekel Čeljustnik bik?«

Bregon: »To ne, pač pa je rekel mojemu sinu, da je tele!«

PO MESTNO ...

Gospa Kregarjeva svoji prijateljici: »Mi naše otroke zelo lepo vzgajamo; kadar se z mojem kregava, jih pošljem vedno na ulico.«

Prijateljica: »A tako? Jaz sem se večkrat čudila, zakaj so vaši otroci vedno zunaj!«

MODERNO GOZDARSTVO

Gospa Mehačeva: »Po najinem prvem prepisu v zakonu je moj mož zasadil drevesce na dvorišču v znak pomirjenja.«

Gospa Pihačeva: »O, takole v desetih letih bosta imela pa že lep gozd!«

DOBER SLUGA

Sluga svojemu gospodu, ko se je vrnil s potovanja: »Nekdo vas je iskal in vas neznanško zmerjal. Dejal je, da vas bo pošteno nabunkal, kadar vas dobi.«

Gospod: »No, in kaj si mu ti rekel?«

Sluga: Dejal sem, da mi je jako žal, ker vas ni našel doma!«

ČE SE PISMONOŠA ZMOTI

V neki hiši sta stanovali dve družini in obe sta se pisali Piškur. Poleti je en gospod Piškur umrl istega dne, ko se je drugi gospod Piškur odpeljal na morje na počitnice. Čez nekaj dni pa dobi vdova Piškurjeva tole brzojavko:

»Srečno prišel. Tu je peklensko vroče!«

PROFESORSKA

Služkinja: »Gospod profesor, neki gospod želi z vami govoriti.«

Profesor: »Recite mu, da me ni doma.«

Služkinja: »Saj sem mu že rekla, pa mi ne verjame.«

Profesor: »Pustite ga noter, mu bom pa jaz povedal!«

ZARADI MENE ...

Ribničan pride v Ljubljano in gre v gostilno. Priteče natakark:

»Bi kaj jedli?«

Ribničan: »Zerad' mjene!«

Natakark prinese pečenko in spet vpraša: »Bi kaj pili?«

Ribničan: »Zerad' mjene!«

Natakark prinese pol litra.

Ko Ribničan vse pospravi, vstane in gre. — Doma pa pripoveduje, kako se v Ljubljani »zerad' mjene« zastoj naješ in napiješ.

Takoj drugi dan se odpravi sosed v Ljubljano in takoj zavije v tisto gostilno. Pa ga vpraša natakark:

»Bi kaj jedli?«

»Zerad' mjene!« odgovori Ribničan.

Pa spet: »Bi kaj pili?«

»Zerad' mjene!«

Ko se naje in napije, hoče oditi; tedaj ga natakarkji zgrabijo, naklestijo in revež hočeš nočeš mora plačati svojo in sosedovo eho.

Ko pride domov, ga vpraša sosed: »No, koku si kaj »zerad' mjene' ju (jedel) u Lbljeni?«

Pa se odreže: »Ti kruota ti, »zerad' mjene' sem že dobro ju, al »zerad' tjebe sem biu pa tjepen!«

Vprašali so Ribničana, katera je najbolj »künstna« reč na svetu. Pa se odreže, ne da bi premišljeval:

»Srajca?«

»— ? —«

»I, lejte, zetu: skuz ano lükne greš nuotri, skuz tri pa un prides!«

Pa ga spet vprašajo, kaj naredi, če mu je dolgčas.

»I, kaj neredim, škarje vzemem, pa ga čez pu (pol) prerejžem, pa imam dva kratka!«

In še ga vprašajo, če ve, koliko političnih »strank je v državi.

»Vejste, pr' nas je toku: külkr plank, tülku strank!«

»GRUDA« se na Vas obrača:

»Plačajte dva in pol kovača!«

Prejeli ste okrožnico:

»Izpolnite položnico!«

Kmetski hranilni in posojilni dom

Telefon številka 28-47

V LJUBLJANI

Brzojavni: »Kmetiskidom«

reg. zadr. z neomejeno zavezo

Tavčarjeva ulica 1

Račun poštne hranilnice številka 14.257

RAČUN PRI NARODNI BANKI

N o v e v l o g e
vsak čas razpoložljive obrestuje
po 4% do 5%.

Za vse vloge nudi popolno varnost
Otvorja tekoče račune

Eskontuje menice

Daje kratkoročna posojila

Izvršuje ostale denarne posle

Zaupajte denar domačemu zavodu!